

Jolanta Gwioździk

O stowarzyszeniach bibliotekarzy...

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 2, 9-11

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O STOWARZYSZENIACH BIBLIOTEKARZY...

Stowarzyszenia bibliotekarskie, najczęściej powoływane w celu wieloaspektowej współpracy w zakresie kształtowania, wspomagania oraz promocji bibliotek i ich usług, skupiają pracowników wszystkich typów bibliotek w danym kraju (często z podziałem na sekcje) bądź funkcjonują w określonych regionach. Może to być obszar większy niż jedno państwo (jak *European Association of Libraries and Information Services on Addictions*, *Asian/Pacific American Librarians Association* czy *Association of Caribbean University lub Border Regional Library Association*) lub mniejszy (np. *Illinois Library Association*), ale też relatywnie mały – obejmujący zaledwie jedno miasto (np. *New York Library Association*).

Niektóre organizacje – w skali międzynarodowej lub krajowej – mają własny profil, gromadzą także bibliotekarzy określonych typów placówek. Wyodrębniły się przede wszystkim stowarzyszenia bibliotek akademickich (np. *International Association of University Libraries* lub krajowe stowarzyszenia *Council of Australian University Librarians*, *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich*), naukowych (np. *Association of Research Libraries* w USA i Kanadzie), szkolnych (*International Association of School Librarianship*, *Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich*), publicznych (np. *Public Library Association*), specjalnych (np. *Special Libraries Association*, międzynarodowa organizacja, skupiająca członków z ponad 75 krajów lub krajowe stowarzyszenie *Indian Association of Special Libraries and Information Centres*), cyfrowych (*The Digital Libraries Federation*), medycznych (międzynarodowe stowarzyszenie *Medical Library Association* oraz przykładowa krajowa organizacja *Canadian Health Libraries Association*), prawniczych (np. *British and Irish Asso-*

ciation of Law Librarians) oraz muzycznych (*International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres*).

Działalność stowarzyszeń może być także związana m.in. ze sferą religii (jak *American Theological Library Association, Association of Seventh-day Adventist Librarians, Association of Jewish Libraries*), sztuki (międzynarodowa *International Association of Libraries and Museums of the Performing Arts*, oprócz której funkcjonują też stowarzyszenia krajowe, np. *Art Libraries Society of North America*), problematyką polarną (*Polar Libraries Colloquy*), marynistyczną (*International Association of Aquatic and Marine Science Libraries and Information Centers*), górską (*Mountain Plains Library Association*) bądź określoną nacją (np. *Chinese American Librarians Association, Sinological Librarians and Associates, American Indian Library Association*).

Bibliotekarze są także zaangażowani w prace stowarzyszeń powołanych do promowania określonych działań, np. poprawy dostępu do zasobów informacyjnych (jak *Librarians Without Borders*) lub wykorzystujących Internet do wyrażania sprzeciwu wobec konfliktów zbrojnych (*Librarians for Peace*).

Promocja międzynarodowej współpracy, badania i rozwój we wszystkich dziedzinach związanych z działalnością bibliotek jest przede wszystkim zadaniem Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich (*International Federation of Library Associations and Institutions*), skupiającej członków z ponad 150 krajów. W projektach Federacji chodzi zwłaszcza o zapewnienie równego dostępu do informacji oraz nowych usług dla użytkowników bibliotek, a także o kształtowanie wizji zawodu bibliotekarza. Na te potrzeby ostatnio opracowano m.in. kompleksowy program *Building Strong Library Associations* (<http://www.ifla.org/about-bsla>), który oferuje strategiczne i skoordynowane podejście do budowania potencjału i stabilności stowarzyszeń bibliotecznych. Realizacji planowanych działań służą specjalistyczne warsztaty oraz modułowy pakiet doradztwa, wraz z analizą studium przypadków, a także platforma internetowa, zapewniająca dostęp do materiałów edukacyjnych i dyskusji, kompletowanych z uwzględnieniem potrzeb różnych stowarzyszeń, z ich uwarunkowaniami językowymi, kulturowymi, politycznymi i społecznymi.

Podobne cele działalności sformułowało największe i najstarsze Amerykańskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy (*American Library Association*), w którego kongresie w 2013 r. uczestniczyło ok. 26 tys. członków (por. *Declaration for the Right to Libraries* <http://www.ala.org/advocacy/declaration-right-libraries>). Poszczególne sekcje ALA podejmują inicjatywy związane ze specyfiką sfer swojej aktywności, np. Amerykańskie Stowarzyszenie Bibliotek Szkolnych szczególnie skupia się na dostępie do materiałów, służących kształceniu studentów, wyrównywaniu szans edukacyjnych i kształtowaniu umiejętności krytycznego odbioru tekstów. Chodzi m.in. o przygotowanie platform edukacyjnych, związanych z projektami e-learningowymi i integracją MOOC

(*Massive Open Online Course* <http://mooc.org/>) z bibliotecznymi serwisami. Wsparcie ustawicznego kształcenia jest również celem organizacji współpracujących ze stowarzyszeniami bibliotekarzy, jak *International Research et Exchanges Board* (<http://www.irex.org/>). Podobnie Ukraińskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy wraz z Fundacją Billa i Melindy Gatesów oraz samorządami lokalnymi i krajowymi przygotowało projekt *Bibliomist* (<http://bibliomist.org/ua/>), mający na celu integrację działań, służących potrzebom informacyjnym lokalnych społeczności oraz promowaniu usług bibliotecznych.

Przykładem zbliżonych działań jest kampania (2008–2013) Niemieckiego Stowarzyszenia Bibliotek, na potrzeby której opracowano strategię komunikacyjną i medialną, m.in. przygotowano platformę internetową, służącą informacji o podejmowanych akcjach i zapewniającą dostęp do materiałów promocyjnych (<http://www.treffpunkt-bibliothek.de/>), zorganizowano konferencje, wystawy, warsztaty, wykłady i pokazy filmów reklamowych (łącznie ponad 15 tys. godzin programów), a także przyznano nagrodę „Biblioteka roku” dla najbardziej innowacyjnych i wyróżniających się placówek, połączoną z dotacją w wysokości 30 tys. euro.

Stowarzyszenia bibliotekarzy, realizując przyjęte programy działalności, organizują konkursy, warsztaty, konferencje i szkolenia, przyznają nagrody, prowadzą platformy i portale cyfrowe, podejmują działalność naukową, wydawniczą i promocyjną (np. międzynarodowe dni bibliotek szkolnych) itp.

Zadania stowarzyszeń bibliotekarskich koncentrują się obecnie wokół dwu uznawanych za najistotniejsze kierunków aktywności, związanych ze zmieniającymi się funkcjami bibliotek we współczesnym społeczeństwie oraz relacjami z ich użytkownikami. W pierwszej sferze chodzi zwłaszcza o współpracę bibliotek, m.in. w zakresie cyfrowego dostępu do zbiorów, tworzenia platform e-booków i zasobów cyfrowych, integracji serwisów bibliotecznych, oferowanych przez różnych dostawców, zarządzania treściami elektronicznymi i licencjami, współdziałania z wydawcami i firmami komercyjnymi oraz badania trwałości książek elektronicznych. Niezbędna jest tu współpraca z administracją państwową, w tym opiniowanie rozwiązań organizacyjno-prawnych. Drugi obszar obejmuje wzrost społecznej świadomości, dotyczącej znaczenia bibliotek, m.in. promocję ich działalności, zwłaszcza oferty nowych usług, kształtowanie wizerunku bibliotek w skali lokalnej, krajowej i międzynarodowej, podejmowanie wspólnych inicjatyw w społecznościach lokalnych, służących rozwojowi ich kreatywności i innowacyjności oraz działania edukacyjne.

W społeczeństwie wiedzy współpraca bibliotekarzy staje się coraz istotniejszą formą nie tylko międzynarodowej, krajowej i lokalnej integracji środowiska oraz budowania tożsamości zawodowej, ale przede wszystkim wspólną przestrzenią, służącą rozwojowi różnego typu bibliotek oraz wieloaspektowego kształtowania ich funkcji i usług.

Jolanta Gwioździk